ISSN 2078-6794. Вісник Львівського університету. Серія мист-во. 2026. Вип. 29. С. 241–252
Visnyk of the Lviv University. Series Art Studies. Issue 29. P. 241–252

УДК 793.31(477):316.722-044.34
DOI: http://dx.doi.org/10.30970/vas.29.2026.241-252

РЕВІТАЛІЗАЦІЯ АВТЕНТИЧНИХ СМИСЛІВ УКРАЇНСЬКОГО ТАНЦЮ В КОНТЕКСТІ ПОСТКОЛОНІАЛЬНОГО ДИСКУРСУ

Олександр ПЛАХОТНЮК

ORCID: https://orcid.org/0000-0003-4130-8653
Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра режисури та хореографії,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
e-mail: oleksandr.plakhotnyuk@lnu.edu.ua

Досліджено процес ревіталізації автентичних смислів українського народного танцю в контексті сучасного постколоніального дискурсу та деколонізаційних процесів, що активізувалися в українському культурному просторі в умовах російсько-української війни 2022–2026 рр. Актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення історико-культурної спадщини української хореографії, звільнення її від імперських наративів радянської доби та повернення до автентичних етнокультурних першоджерел.

Розкрито особливості ревіталізації оригінальних сенсів українського народного танцю в межах нинішнього постколоніального суспільства, а також визначено шляхи подолання імперського радянського канону в сценічній, хореографічній практиці та перформативних мистецтвах України. Застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних мистецтвознавчих методів, зокрема: наукового аналізу, компаративний, культурно-історичний та системного узагальнення. На основі аналізу наукових праць висвітлено механізми формування радянського канону українського народно-сценічного танцю, охарактеризовано процеси стилізації та уніфікації народної хореографії в умовах тоталітарної культурної політики. З’ясовано, що радянська модель репрезентації українського танцю сприяла нівелюванню регіональних особливостей, сакральних функцій та світоглядних основ традиційної танцювальної культури. Приділено увагу феномену “шароварщини” як прояву імперської стратегії культурної асиміляції, що формувала спрощений і стандартизований образ української хореографії, позбавлений її первісної символічної та ритуальної природи.

Доведено, що деколонізація сучасного українського танцю полягає не у відмові від професійних сценічних надбань, а в критичному переосмисленні радянської спадщини та відновленні зв’язку з етнокультурними традиціями. Визначено, що одним із провідних напрямів ревіталізації автентичних смислів є звернення до експедиційних матеріалів, архівних джерел, етнохореологічних досліджень та локальних виконавських практик, які зберігають архаїчні форми руху та традиційні пластичні коди української культури. З’ясовано, що в умовах повномасштабної війни українська хореографія набуває особливого значення як форма культурного спротиву, інструмент збереження історичної пам’яті та механізм утвердження національної ідентичності. Сучасні хореографічні практики демонструють тенденцію до відмови від колоніальних моделей репрезентації та повернення до складних, драматичних і філософських насичених форм

© Плахотнюк Олександр, 2026

художнього висловлювання. Український танець постає як важливий чинник формування культурного суверенітету, що забезпечує безперервність історичної традиції та актуалізує цінності національної культури в сучасному мистецькому просторі.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному осмисленні процесів ревіталізації оригінальних ознак українського народного танцю крізь призму постколоніальної теорії та деколонізаційних практик сучасності. Визначено взаємозв'язок між відновленням локальних танцювальних традицій, реконструкцією сакральних і світоглядних аспектів руху та формуванням нових моделей культурної суб'єктності в українському хореографічному мистецтві. Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їх використання в науковій, освітній та творчій діяльності, зокрема у процесі підготовки хореографів, розробленні мистецьких проєктів, реконструкції регіональних танцювальних традицій та формуванні сучасних концепцій розвитку української хореографічної культури.

Ключові слова: українська хореографія, народний танець, постколоніалізм, деколонізація, ревіталізація культурної спадщини, етнокультурна ідентичність, етнохореологія, культурний суверенітет, перформативні мистецькі практики.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю радикального переосмислення історичної та художньої спадщини українського сценічного танцю через призму сучасного постколоніального дискурсу та деколонізаційних процесів у гуманітарній сфері. Протягом радянського періоду (з початку XX ст. до 1991 р.) хореографічне мистецтво України перебувало під жорстким тиском тотальної цензури та канонів соціалістичного реалізму, де ідеологічний замисел тоталітарної системи домінував над завданнями відображення справжньої національної самобутності. Імперська політика уніфікації призвела до штучного створення спрощеного, стандартизованого, надмірно атлетичного й позбавленого онтологічної суті "експортного" варіанту українського танцю, у якому складна філософська й сакральна природа руху замінювалася комедійністю, цирковим акробатизмом та нав'язаною "естетикою штучної усмішки". Затискання живої традиції фольклорного виконавства у стандартні рамки академічного балетного екзерсису знівелювало унікальну локальну палітру етнічних зразків народного танцю України, позбавивши його первинної стихійності та імпровізаційності. Будучи однією з найдавніших форм художньої творчості етносу, народний танець містить звичаєво-обрядову, етико-естетичну, психологічну та суспільну складові. Зразки фольклорного танцю є ретрансляторами обрядових дійств та архаїчних уявлень локальних осередків у сучасний простір, що має визначальне значення для формування національної свідомості та збереження безперервного діалогу між поколіннями.

Постановка проблеми. У сучасному соціокультурному просторі, особливо в період 2022–2026 рр. в умовах повномасштабної війни, деколонізація хореографічної культури набула екзистенційного значення як прояв культурного суверенітету та акт захисту власної ідентичності. На перший план виходить необхідність аналізу основних ознак глобалізації хореографічного мистецтва на прикладі народного танцю, визначення його рис у сучасних культурних процесах, а також інтеграція українських митців у

європейське середовище через усвідомлення їхньої ролі у формуванні світових мистецьких напрямів. Науковий інтерес викликає діяльність нового покоління хореографів, які долають комплекс меншовартості, відмовляються від нав'язаного радянського канону "веселих малоросів" і повертають танцю право на драматизм, рефлексію, трагедію та філософську глибину. Справжнє відновлення самобутності вимагає ревізії хореографічного тексту, реабілітації забутої архаїки та звернення до експедиційних і архівних джерел з метою віднайдення "до-балетних" смислів, де рух функціонував як форма молитви або комунікації з предками. Таким чином, дослідження ревіталізації автентичної пластики є критично важливим для очищення національного хореографічного мислення від імперських нашарувань і творення сучасної самостійної системи перформативних мистецтв на власному етнокультурному ґрунті.

Об'єкт дослідження: процес історико-культурної трансформації та деколонізації українського хореографічного мистецтва в контексті збереження національної ідентичності та глобалізаційних викликів.

Предмет дослідження: художньо-естетичні та соціокультурні механізми ревіталізації автентичних смислів, сакральних значень і локальних особливостей етнічного танцю України як засіб подолання імперського радянського канону в сучасній мистецькій перформативній практиці.

Мета статті – розкрити особливості ревіталізації автентичних смислів українського народного танцю в межах сучасного постколоніального дискурсу, а також визначити шляхи подолання імперського радянського канону в сценічній, хореографічній практиці перформативних мистецтв України.

Формулювання завдання дослідження – проаналізувати наслідки радянської імперської політики уніфікації хореографічної культури, що призвели до викривлення онтологічної суті й втрати сакрального значення українського танцю; обґрунтувати значення звернення до архівних та експедиційних першоджерел як інструменту відновлення "до-балетних" сенсів та утвердження культурного суверенітету України в глобалізованому просторі.

Методологія дослідження. Для комплексного розв'язання порушеної проблеми та забезпечення наукової об'єктивності у статті використано систему загальнонаукових і спеціальних мистецтвознавчих методів: *компаративний (порівняльний)* – застосовано для зіставлення уніфікованих радянських сценічних форм (позбавленого контексту "експортного" атлетичного танцю) із первинними, автентичними регіональними традиціями (лемківською, гуцульською, волинською, подільською тощо); *культурно-історичний* – дав змогу простежити еволюцію українського хореографічного мистецтва в хронологічних межах початку XX ст. до 1991 р., а також в екзистенційному зрізі новітнього періоду (2022–2026) в умовах повномасштабної війни; *семіотичний* – дав змогу розглянути український танець як складний соціокультурний текст, де кожен елемент (положення рук, поворот голови, ритмічний малюнок ніг) розглянуто не просто як технічна дія, а як елемент закодованої знакової системи та носій культурної пам'яті; *системного узагальнення* – слугував для формулювання висновків щодо ролі сучасного

деколонізованого танцю як форми маніфестації культурного суверенітету та повноцінної самостійної системи перформативних мистецтв.

Наукова новизна полягає у висвітленні ревіталізації автентичних смислів українського народного танцю крізь призму постколоніального дискурсу як процес культурної деколонізації та відновлення національної суб'єктності. Виявлено механізми трансформації традиційної танцювальної культури під впливом радянської імперської політики уніфікації, що спричинила втрату сакральних, обрядових і локально-регіональних компонентів народного танцю. Обґрунтовано, що сучасна українська хореографічна практика періоду 2022–2026 рр. актуалізує процес повернення до етнокультурних першоджерел як форму культурного спротиву, збереження історичної пам'яті та утвердження культурного суверенітету України. Запропоновано розглядати сучасну українську хореографію як інструмент культурного суверенітету, націєтворення та відновлення історичної пам'яті, а ревіталізацію автентичної танцювальної традиції – як механізм подолання наслідків радянської культурної уніфікації та повернення до етнокультурних першоджерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із головних напрямів дослідження є вивчення механізмів формування радянського канону українського народно-сценічного танцю. Особливу увагу становить праця І. Нарського "Вигадка в обґрунтуванні «справжності»: як радянські хореографи обґрунтовували народний характер своїх творів" (2029) [3]. Автор розглядає проблему конструювання "автентичності" в радянській хореографії та доводить, що радянські балетмейстери часто створювали штучні наративи про народне походження сценічних композицій, легітимізуючи нові форми як "справжній фольклор", зазначаючи: "мотиви радянських експертів у танцювальному мистецтві, які часто надихали їх на вигадані розповіді про збирання хореографічного фольклору. Тим самим робиться спроба реконструювати логіку уявлень радянських фахівців з народного танцю про предмет їхніх захоплень і професійних занять. […] Ритуалізовані розповіді про вивчення фольклорних витоків хореографами-постановниками були важливим аргументом на підтвердження «народних коренів» радянської хореографічної творчості, що парадоксальним чином мобілізувало вигадку на обґрунтування «справжнього»". Цей логічний висновок є надзвичайно важливим для критичного аналізу феномену радянської трансформації українського народного танцю та імперських механізмів культурної репрезентації [3, с. 67].

Важливим доповненням джерельної бази дослідження є праця А. Морозова "Віртуозність в ансамблях народного танцю України радянської доби" (2019) [2], присвячена розвитку віртуозності в ансамблях народного танцю радянської доби. Автор показує, як акробатичність та демонстративна технічність поступово стали визначальними рисами сценічного українського танцю, витісняючи локальні стильові особливості та обрядову функцію руху. "У контексті мистецтва соціалістичного реалізму феномен віртуозності мав суперечливу природу: з одного боку, ускладнення традиційних і використання нових віртуозних рухів з арсеналу класичного балету, взаємодія зі спортом засвідчували процес розвитку віртуозної лексики народно-сценічного танцю,

збагачення його виражальних засобів; з іншого, – віртуозність у радянський час була замінником вихолощеного традиційного змісту народного танцю" [2, с. 146].

Для розуміння механізмів стилізації важливою є праця О. Бойко "Контамінація як прояв еклектичності в сучасній стилізації українського народно-сценічного танцю" (2018) [1]. Авторка звертається до проблематики контамінації та еклектики в сучасному народно-сценічному танці: аналізує процес "український народно-сценічний танець, лексика якого сформована провідними балетмейстерами ХХ ст. на основі фольклорних джерел шляхом трансформації, відповідно до законів сценічної хореографії, збагачується та еволюціонує завдяки набуткам вітчизняних хореографів, їхніми досягненнями в процесі застосування інноваційних методів контамінації задля винайдення сучасних виражальних засобів" [1, с. 110].

Проблематика постколоніального дискурсу та деколонізації українського танцю перегукується з працею К. Шишкарьової "Деколонізація тілесності в українському танці: постколоніальний аналіз радянської спадщини та тілесної пам'яті" (2025) [8], яка аналізує радянську спадщину в українському танці крізь призму постколоніальної теорії. Авторка розглядає тілесність як простір культурної пам'яті та наголошує на необхідності повернення тілесної автономії через деколонізацію репертуарної політики, освітніх моделей і сценічної естетики, зазначаючи: "деколонізація танцювальних практик в Україні постає не лише як мистецький чи теоретичний проєкт, а й як складний культурний, етичний і політичний процес, пов'язаний із відновленням суб'єктності, реконструкцією тілесної та історичної пам'яті й формуванням нової української тілесної ідентичності. У сучасній хореографії тіло перестає функціонувати як "мова лояльності" імперському наративу, а натомість стає простором свідчення, спротиву та націєтворення" [8, с. 281].

Важливим міждисциплінарним підґрунтям дослідження є стаття Л. Унанян "Сучасне українське сценічне мистецтво: постколоніальні ракурси" (2026) [6], присвячена постколоніальним практикам у сучасному українському сценічному мистецтві. Хоча праця охоплює ширший спектр сценічних мистецтв, вона містить теоретичні положення щодо культурного суверенітету та деколонізації художнього простору України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ревіталізація (від лат. *re* – знову, повторно: *vita* – життя) [6] – це процес відродження, оновлення, повернення до активного функціонування явищ, практик, традицій, цінностей або культурних форм, які були частково втрачені, забуті або витіснені внаслідок історичних, соціальних чи політичних процесів. У контексті дослідження цей термін використано для означення процесів відновлення генетичного культурного, світоглядного, обрядового та символічних смислів українського народного танцю, які були частково втрачено або трансформовано внаслідок колоніальних та радянських практик культурної уніфікації. Отже, ревіталізація не означає механічне відтворення минулого, а є творчим процесом відновлення традиції в сучасному культурному просторі. Саме тому в постколоніальному дискурсі ревіталізація є одним із головних механізмів культурної деколонізації та відновлення національної ідентичності.

Радянський період України сформував специфічний "експортний" варіант українського танцю, відомий як "шароварщина". Це була стратегія візуальної асиміляції, де складний філософський зміст українського руху замінювався спрощеною комедійністю та акробатизмом. Радянська система створила зручний для себе макет української танцювальної культури, у хореографії це вилилося в дивну формулу, де академічна балетна основа поєднувалася із зовнішніми атрибутами народності. Так з'явилася "шароварщина" – стерильний, надмірно атлетичний і вічно усміхнений танець, позбавлений своєї істинної онтологічної суті.

Нині потребує осмислення термін деколонізація в українській хореографії – це не відмова від академізму, а процес звільнення свідомості постановника, танцівника від імперських "цитат" та повернення до глибинних онтологічних витоків національного руху. Деколонізація української танцювальної культури – це шлях повернення до первинного задуму. Маємо знову навчитися "зчитувати" танець як текст, де кожне положення рук, поворот голови чи ритмічний малюнок ніг – це не просто технічний елемент, а генетичний код нації. "На перший план вступає доцільність аналізу основних ознак глобалізації хореографічного мистецтва на прикладі народного (етнічного, фольклорного) танцю. Також доречним є визначення спільних та відмінних рис, їхніх ознак у глобалізаційних культурних процесах сучасності; постає необхідність розглянути можливості інтеграції українських митців-хореографів у європейське культурне середовище через певні події та усвідомлення їхньої ролі у формуванні світових культурно-мистецьких напрямів" [3, с. 5].

У радянські часи танець був одним із інструментів ідеологічного впливу, у якому ідеологічний задум домінував над завданням відображення національної самобутності, що призводило до тотальної цензури в хореографічному мистецтві України початку XX ст. до 1991 р. Кожна постанова мала відповідати канону соціалістичного реалізму, що призвело до втрати сакрального, ритуального значення танцю.

Створення уніфікованої лексики "єдиного народного танцю СРСР" нівелювало регіональні особливості (лемківські, долинянські, волинські, гуцульські тощо). Жива традиція фольклорного виконавства була затиснута в жорстку сітку балетного екзерсису, що позбавило український автентичний народний танець його первинної локальності, стихійності та імпровізаційності. "Народний танець належить до числа ранніх форм художньої творчості того чи іншого народу, етносу тощо. Будь-який танець можна розглядати з різних точок зору. Серед них варто виділити звичаєво-обрядову складову, етико-естетичну цінність, виконавчу майстерність, психологічне сприйняття танцю, суспільне значення тощо. Не менш важливими в процесі дослідження танцювальної культури є хореографічні особливості виконання та пов'язані з ними різні форми танцю" [9, с. 166].

Типові зразки радянських танцювальних форм вимагали постійної, часто недоречної радості, інколи штучної "естетики усмішки". Сучасна деколонізована хореографія повертає танцю право на трагедію, біль, рефлексію та екзистенційну глибину.

Сьогодні можемо констатувати факт: нове покоління митців-хореографів уже демонструє подолання комплексу меншовартості, що проявляється у загальній концепції переходу від сприйняття українського танцю як "додатку до російського балету" до визнання його самостійною, повноцінною системою перформативних мистецтв. "Зразки фольклорного танцю стали ретранслятором обрядових дійств та звичаїв у танцювальний простір сучасності, який не тільки уособлює традиційні цінності, а й формує світогляд молодого покоління. Танцювальна культура з барвистою регіональною палітрою передає архаїчні уявлення про культурні звичаї локальних осередків, що розширюють мистецькі кордони та збагачують культурну спадщину українського народу. Збереження, вивчення та популяризація народної танцювальної культури має важливе значення для формування національної свідомості, патріотичного виховання молоді та безперервного творчого діалогу між поколіннями" [5, с. 98].

Важливим напрямом є активне вивчення та впровадження у сценічну практику локальних особливостей, представлених у хореографічній спадщині регіональних та етнічних першоджерел, повернення до експедиційних записів як джерела істинної лексики. Дослідження експедиційних записів, які досі зберігаються в архівах, та автентичної пластики, певна реабілітація забутої архаїки дають змогу віднайти ті "до-балетні" сенси, де рух був формою молитви, захисту або комунікації з предками.

У цьому канонічному танці (умовно вдавана класична спадщина українського танцю) це було лише інструментом ідеологічного впливу на свідомість мас. Воно мало демонструвати "щасливе колгоспне життя", нівелюючи регіональну автентику Поділля, Гуцульщини, Лемківщини, Полісся та інших історико-етнографічних регіонів тощо, заради уніфікованого "гопака", який став цирковим номером, а не сакральним чоловічим танцем. В умовах війни танець стає маніфестацією незламності, де кожен рух – це акт деколонізації, підтвердження права на власну культурну територію та суверенітет хореографічного мистецтва України. У період 2022–2026 рр. танець став актом оприсутнення нашої тож самості, коли виконавець-танцівник, хореограф-постановник відтворює стародавній обряд, етнографічний звичай, фольклорний матеріал у сучасному перформансі. Отож це і є найвищий прояв культурного суверенітету. Сьогодні українська хореографія перебуває у точці найвищої екзистенційної напруги. Війна змусила нас переосмислити не лише те, що ми танцюємо, а й те, хто ми є в кожному русі. Деколонізація танцю – це не просто зміна зовнішніх факторів, сценічних костюмів, це глибока "ревізія" танцю, звільнення його від нашарувань імперських наративів, які десятиліттями були за "національну традицію". Сучасний український танець повертає собі право бути складним, драматичним і навіть болючим, відмовляючись від нав'язаної ролі "веселих малоросів".

Справжнє відновлення самобутності відбувається тоді, коли перестаємо копіювати радянське минуле і починаємо творити майбутнє на власному ґрунті. Основні напрями ревіталізації автентичних смислів українського народного танцю:

– постколоніальний підхід дає змогу розглядати народний танець не лише як видовищну сценічну форму, а й як елемент традиційної духовної культури. Йдеться про відновлення зв'язку танцю з календарною та родинною обрядовістю, ритуалами переходу, культами предків, захисними та магічними практиками. У цьому контексті рух розглянуто як символічну форму комунікації людини зі світом природи, громадою та сакральним простором;

– одним із наслідків радянської культурної політики стала уніфікація народного танцю та витіснення регіональної специфіки. Тому важливим напрямом деколонізації є повернення до локальних пластичних кодів Гуцульщини, Покуття, Бойківщини, Лемківщини, Полісся, Поділля, Буковини, Слобожанщини та інших історико-етнографічних регіонів України. Відновлення локальної лексики сприяє відродженню культурного різноманіття та історичної танцювальної пам'яті;

– у постколоніальному дискурсі тіло розглянуто як носій історичного досвіду та культурної пам'яті. Ревіталізація автентичного танцю передбачає повернення природних способів руху, характерних для традиційного середовища, що були витіснені академізованою технікою класичного балету. Таким чином, відбувається відновлення національної тілесності як складової культурної суб'єктності;

– український народний танець є засобом репрезентації національної культури та важливим чинником формування колективної ідентичності. Через повернення до автентичних форм руху, традиційної символіки та народного світогляду відбувається зміцнення національної самосвідомості та подолання колоніальних стереотипів щодо української культури;

– важливим механізмом деколонізації є повернення до польових етнографічних матеріалів, експедиційних записів, архівних відео- та фотодокументів, праць українських етнохореологів. Саме ці джерела дають змогу реконструювати первинні форми танцю, виявити та критично переосмислити пізніші ідеологічні нашарування;

– сучасні українські хореографи дедалі частіше інтегрують традиційний танцювальний матеріал у сучасний сценічний простір перформативних мистецтв. У такому випадку автентична пластика стає не музейним артефактом, а актуальним засобом художнього висловлювання, що забезпечує спадкоємність між традицією та сучасністю;

– найвищим рівнем ревіталізації є повернення українському танцю статусу самостійної художньої системи. Йдеться про відмову від трактування української хореографії як периферійного явища щодо інших мистецьких традицій та утвердження її як повноцінного суб'єкта світового культурного процесу.

Процес деколонізації завершується там, де зникає потреба "доводити" свою унікальність і починається вільна творчість на основі національної самобутності. Відновлення балансу між національною ідеєю та виконавською фольклорно-автентичною практикою є ключем до створення конкурентоспроможного українського хореографічного продукту в глобальному культурному просторі. Сьогодні український танець – це жива, пульсуюча, самостійна система, у якій виражальні засоби танцю є виявом

нашої волі до буття, що, нарешті, знайшла релевантну, вільну від колоніальних кайданів площину для розвитку.

Висновки. З'ясовано, що трансформація українського народно-сценічного танцю в радянський період була зумовлена не лише художньо-естетичними чинниками, а й цілеспрямованою імперською культурною політикою, метою якої була уніфікація національних форм мистецтва. У процесі формування радянського канону української хореографії відбулося поступове витіснення регіональних традицій, обрядово-сакральних функцій танцю та його автентичної семантики. Запровадження нормативів соціалістичного реалізму сприяло утвердженню стандартизованого сценічного зразка, у якому перевагу надавали зовнішній видовищності, технічній віртуозності та демонстративному оптимізму, тоді як філософська, символічна та світоглядна складові традиційної автентичної народної танцювальної культури опинилися на периферії мистецького процесу. З'ясовано, що поширення акробатизованої та надмірно стилізованої хореографічної лексики призвело до часткової втрати первинних смислів руху, його зв'язку з ритуальною практикою, звичаєвою культурою та механізмами колективної пам'яті.

Визначено, що ревіталізація автентичних смислів українського танцю відбувається через звернення до етнохореологічних досліджень, експедиційних матеріалів, архівних джерел та локальних виконавських традицій. Відновлення регіональної пластики, реконструкція забутих форм народного танцю та актуалізація їхньої символічної складової сприяють поверненню хореографічному мистецтву його культурно-історичної глибини та світоглядної цілісності.

Обґрунтовано, що деколонізація української хореографії не означає заперечення професійних сценічних досягнень попередніх епох, а передбачає критичний перегляд імперських наративів, звільнення від нав'язаних моделей культурної репрезентації та формування нової системи художнього мислення, заснованої на принципах культурного суверенітету. У цьому контексті сучасний український танець постає не лише формою естетичного висловлювання, а й важливим механізмом націєтворення, репрезентації історичної пам'яті та збереження культурної спадщини.

Отже, ревіталізація автентичних смислів українського танцю в контексті постколоніального дискурсу є одним із головних напрямів розвитку сучасних форм перформативних мистецтв у сучасному хореографічному мистецтві України. Її реалізація забезпечує відновлення історичної тяглості національної танцювальної культури, сприяє зміцненню культурної ідентичності та створює підґрунтя для формування конкурентоспроможної української хореографічної практики в європейському та світовому мистецькому просторі.

Список використаної літератури та джерел

1. Бойко О. С. Контамінація як прояв еклектичності в сучасній стилізації українського народно-сценічного танцю. *Вісник КНУКіМ. Серія Мистецтвознавство.* 2018. № 39. С. 106–111. DOI: https://doi.org/10.31866/2410-1176.39.2018.153668

2. Морозов А. І. Віртуозність в ансамблях народного танцю України радянської доби. *Танцювальні студії.* 2019. Вип. 2, № 2. С. 137–145. DOI: https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2.2019.188814

3. Наврський І. В. Вигадка в обґрунтуванні "справжності": як радянські хореографи обґрунтовували народний характер своїх творів. *Українські культурологічні студії.* 2019. № 4, Т. 1. С. 61–67. DOI: https://doi.org/ 10.17721/UCS.2019.1(4).12

4. Плахотнюк О. А. Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2021. Вип. 35, Т. 5. С. 4–8. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-1

5. Плахотнюк О. А., Сиротинська Н. І., Белінська Л. С. Українська танцювальна культура як репрезентант національних традицій. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 90, Т. 2. С. 93–99. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-2-13

6. Словник – UA. Портал української мови та культури. URL: https://slovnyk.ua/index.php (дата звернення: 25.06.2026).

7. Унанян Л.С. Сучасне українське сценічне мистецтво: постколоніальні ракурси. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* 2026. № 2. С. 432–436. DOI: https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2026.362467

8. Шишкарьова К. В. Деколонізація тілесності в українському танці: постколоніальний аналіз радянської спадщини та тілесної пам'яті. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* 2025. № 4. С. 276–282. DOI: https://doi.org/ 10.32461/2226-3209.4.2025.351952

9. Berest R., Plahotnyuk O., Berest I. Dance movements and figures in ancient and modern choreographic culture of the population of the Hutsul region. *Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, 25 martie, 2022, Seria 24.* Chişinău : CEP UPSC, 2022. Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă". Vol. 2. С. 165–175. DOI: https://doi.org/10.46728/c.v2.25-03-2022.p165-175

References

1. Boiko, O. S. (2018). Kontaminatsiia yak proiav eklektychnosti v suchasnii stylizatsii ukrainskoho narodno-stsenichnoho tantsiu [Contamination as a manifestation of eclecticism in the contemporary stylisation of Ukrainian folk stage dance]. *Visnyk KNUKiM. Seriia mystetstvoznavstvo*, 39, 106–111. https://doi.org/10.31866/2410-1176.39.2018.153668 [in Ukrainian].

2. Morozov, A. I. (2019). Virtuoznist v ansambliakh narodnoho tantsiu Ukrainy radianskoi doby [Virtuosity in Ukrainian folk dance ensembles of the Soviet era]. *Tantsiuvalni studii*, 2(2), 137–145. https://doi.org/10.31866/2616-7646.2.2.2019.188814 [in Ukrainian].

3. Navrskyi, I. V. (2019). Vyhadka v obgruntuvanni "spravzhnosti": yak radianski khoreohrafy obgruntovuvaly narodnyi kharakter svoikh tvoriv [Fiction in the justification of 'authenticity': how Soviet choreographers justified the folk character of their works]. *Ukrainski kulturolohichni studii*, 4(1), 61–67. https://doi.org/10.17721/UCS.2019.1(4).12 [in Ukrainian].

4. Plakhotniuk, O. A. (2021). Etnosvitohliad folklornoho tantsiu v mystetskomu prostori suchasnosti [The ethno-worldview of folk dance in the contemporary artistic

landscape]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 35 (5), 4–8. https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-1 [in Ukrainian].

5. Plakhotniuk, O. A., Syrotynska, N. I., Belinska, L. S. (2025). Ukrainska tantsiuvalna kultura yak reprezentant natsionalnykh tradytsii [Ukrainian dance culture as a representative of national traditions]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 90(2), 93–99. https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-2-13 [in Ukrainian].

6. Slovnyk – UA. Portal ukrainskoi movy ta kultury [Dictionary – UA. Portal of the Ukrainian language and culture]. Retrieved from https://slovnyk.ua/index.php (data zvernennia: 25.06.2026) [in Ukrainian].

7. Unanian, L. S. (2026). Suchasne ukrainske stsenichne mystetstvo: postkolonialni rakursy [Contemporary Ukrainian performing arts: postcolonial perspectives]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, 2, 432–436. https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2026.362467 [in Ukrainian].

8. Shyshkarova, K. V. (2025). Dekolonizatsiia tilesnosti v ukrainskomu tantsi: postkolonialnyi analiz radianskoi spadshchyny ta tilesnoi pamiati [The decolonisation of corporeality in Ukrainian dance: a postcolonial analysis of the Soviet legacy and bodily memory]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*, 4, 276–282. https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2025.351952 [in Ukrainian].

9. Berest, R., Plahotnyuk, O., Berest, I. (2022). Dance movements and figures in ancient and modern choreographic culture of the population of the Hutsul region. *Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională, 25 martie, 2022, Seria 24.* Chișinău : CEP UPSC. Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă", 2, 165–175. https://doi.org/10.46728/c.v2.25-03-2022.p165-175 [in English].

REVITALISATION OF AUTHENTIC MEANINGS OF UKRAINIAN DANCE IN THE CONTEXT OF POSTCOLONIAL DISCOURSE

Oleksandr PLAKHOTNYUK

Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Direction and Choreography,
18 Valova Str., Lviv, Ukraine, 79008
e-mail: oleksandr.plakhotnyuk@lnu.edu.ua

This study examines the process of revitalising the authentic meanings of Ukrainian folk dance within the context of contemporary postcolonial discourse and the decolonisation processes that have intensified in the Ukrainian cultural sphere against the backdrop of the 2022–2026 russian–Ukrainian war. The relevance of the topic stems from the need to reinterpret the historical and cultural heritage of Ukrainian choreography, liberate it from the imperial narratives of the Soviet era, and return to authentic ethno-cultural primary sources.

The study explores the specific features of the revitalisation of the authentic meanings of Ukrainian folk dance within the framework of contemporary postcolonial discourse, as well as identifying ways to overcome the imperial Soviet canon in Ukraine's theatrical, choreographic and performing arts practices. The study employs a range of general scientific and specialised art-

historical methods, including scientific analysis, comparative analysis, cultural-historical analysis and the method of systematic generalisation.

Based on an analysis of contemporary academic works, this study examines the mechanisms behind the formation of the Soviet canon of Ukrainian folk stage dance and describes the processes of stylisation and standardisation of folk choreography under totalitarian cultural policy. It has been established that the Soviet model of representing Ukrainian dance contributed to the levelling out of local regional characteristics, sacred functions and the worldview foundations of traditional dance culture. Attention is paid to the phenomenon of "sharovarshchyna" as a manifestation of an imperial strategy of cultural assimilation, which shaped a simplified and standardised image of Ukrainian choreography, stripped of its original symbolic and ritual nature.

It has been demonstrated that the decolonisation of contemporary Ukrainian dance does not lie in a rejection of professional stage practices, but in a critical re-examination of the Soviet legacy and the re-establishment of links with ethno-cultural traditions. It has been established that one of the key approaches to revitalising authentic meanings is to draw upon fieldwork materials, archival sources, ethnochoreological research and local performance practices, which preserve archaic forms of movement and the traditional choreographic codes of Ukrainian culture. It has been established that, in the context of full-scale war, Ukrainian choreography takes on particular significance as a form of cultural resistance, an instrument for preserving historical memory and a mechanism for affirming national identity. Contemporary choreographic practices demonstrate a tendency to move away from colonial models of representation and return to complex, dramatic and philosophically rich forms of artistic expression. Ukrainian dance emerges as a key factor in the formation of cultural sovereignty, ensuring the continuity of historical tradition and bringing the values of national culture to the fore in the contemporary artistic landscape.

The scientific novelty of this study lies in a comprehensive analysis of the processes of revitalising the authentic meanings of Ukrainian folk dance through the prism of postcolonial theory and contemporary decolonisation practices. The interconnection between the revival of local dance traditions, the reconstruction of the sacred and worldview aspects of movement, and the formation of new models of cultural subjectivity in Ukrainian choreographic art has been identified.

The practical significance of the research findings lies in their potential application in academic, educational and creative activities, particularly in the training of choreographers, the development of artistic projects, the reconstruction of regional dance traditions, and the formulation of contemporary concepts for the development of Ukrainian choreographic culture.

Keywords: Ukrainian choreography, folk dance, post-colonialism, decolonisation, revitalisation of cultural heritage, ethno-cultural identity, ethnochoreology, cultural sovereignty, performative artistic practices.

Стаття надійшла до редколегії 17.08.2026 р.
Прийнята до друку 21.10.2026 р.
Опублікована 26.11.2026 р.